

ภาคผนวก

บทวิเคราะห์ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่ 2

ปรัชญาจิตนิยมและปรัชญาสสารนิยมเชิงวิเคราะห์

บทนำ

ปรัชญาจิตนิยมและปรัชญาสสารนิยมทั้งสองสายนี้ นับว่าเป็นปรัชญาที่เก่าแก่และมีความสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์มาโดยตลอด เพราะมีหลักความจริงอยู่ว่า ชีวิตของมนุษย์ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ จิตใจและร่างกาย ปรัชญาจิตนิยมเกิดขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ เช่น ความรัก ความเห็นอกเห็นใจ ความยุติธรรม และภราดรภาพ ฯลฯ

ปรัชญาสสารนิยมเกิดขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย เช่น การมีปัจจัยสี่ไว้เพื่อบำรุงชีวิตให้ได้รับความสะดวกสบายต่าง ๆ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาเห็นความจำเป็นเช่นนี้ มนุษย์จึงได้ยึดเอาหลักปรัชญาทั้งสองมาเป็นแนวทางดำเนินชีวิตเรื่อยมา ทั้งในด้านส่วนตัวและสังคม เพื่อให้เกิดความสมดุลกันในการดำรงชีวิต

ดังนั้นในที่นี้จะได้วิเคราะห์ปรัชญาจิตนิยมและปรัชญาสสารนิยม ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ปัญหาขั้นมูลฐานของปรัชญาจิตนิยมและสสารนิยม
2. วิวัฒนาการแห่งปรัชญาจิตนิยมและสสารนิยม
3. ความหมายและลักษณะทั่วไปของปรัชญาจิตนิยมและสสารนิยม
4. อิทธิพลของปรัชญาจิตนิยมและสสารนิยมที่มีต่อการดำรงชีวิต
5. วิธีแก้ปัญหาแบบจิตนิยมและสสารนิยม
6. จุดมุ่งหมายของชีวิต ในทัศนะของปรัชญาจิตนิยมและสสารนิยม
7. บทสรุป

1) ปัญหาขั้นมูลฐานของปรัชญาจิตนิยมและสสารนิยม มีดังต่อไปนี้

1.1 โลกนี้เป็นจิตหรือสสาร หรือเป็นทั้งจิตและสสาร จิตและสสารนั้นนักปรัชญาทุกคนยอมรับว่ามีอยู่ด้วยกัน แต่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอยู่ที่ว่า อะไรเป็นสิ่งที่มียู่ก่อน จิตหรือสสาร จิตเป็นบ่อเกิดของสรรพสิ่งหรือสสารเป็นบ่อเกิดของสรรพสิ่ง

1.2 จิตกับสสารมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ?

1.3 โลกและชีวิตวิวัฒนาการมาจากไหน ?

1.4 มนุษย์สามารถรู้แจ้งแทงตลอดความลึกลับของธรรมชาติได้หรือไม่ ?

ปัญหาเหล่านี้ เป็นปัญหาที่ไม่สามารถจะแสวงหาคำตอบได้ในเวลาอันจำกัด เพราะว่าปรัชญาทั้งสองสาขานี้ เกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์ และแต่ละสาขาก็มุ่งแสวงหาความจริงในแง่มุมที่ต่างกัน จึงได้พบความจริงที่มีอยู่ในโลกแตกต่างกันออกไป

ดังนั้น การแสวงหาความจริงทางปรัชญานั้น เปรียบเหมือนนิทานเรื่องตบocatคำข้างต่างคนก็ยืนยันสิ่งที่ตนได้สัมผัสว่าเป็นความจริง

การที่จะยืนยันว่าจิตมีมาก่อนสสาร หรือสสารมีมาก่อนจิตนั้น ย่อมทำไม่ได้ หรือถ้าทำได้ ก็จะเป็นการมองโลกไม่เต็มตา การยอมรับว่าจิตมีความสำคัญกว่าร่างกาย หรือร่างกายมีความสำคัญกว่าจิตนั้นก็ยังเป็นที่น่าสงสัยอยู่ เพราะทั้งจิตและร่างกาย มีความสัมพันธ์กันอยู่อย่างแยกไม่ออก

ถึงแม้ว่าโลกและชีวิตจะวิวัฒนาการมาจากจิตหรือสสารก็ตาม ยังไม่ปัญหาเท่ากับปัญหาที่ว่าเราจะมมีชีวิตอยู่ในโลกนี้อย่างมีความสุขได้อย่างไร

ปัญหาประการสุดท้ายนี้ เป็นปัญหาที่เราควรนำมาพิจารณาก่อนปัญหาอื่น ๆ และปัญหานี้จะกระจ่างชัดในหัวข้อเรื่องอิทธิพลของปรัชญาจิตนิยมและสสารนิยม ที่มีต่อการดำรงชีวิต และในตอนแรกนี้ จะขอกล่าวถึงปรัชญาจิตนิยมก่อน

2) วิวัฒนาการแห่งปรัชญาจิตนิยม

ปรัชญาจิตนิยมได้ค่อย ๆ เจริญเติบโตขึ้นระหว่าง 400-300 ปี ก่อน ค.ศ. ซึ่งเป็นสมัยยุคทองของกรีก โดยมีนักปรัชญาที่มีชื่อเสียง 3 ท่าน คือ โสเครตีส เพลโต และอริสโตเติล เพลโตได้เป็นผู้วางรากฐานปรัชญาจิตนิยม ซึ่งมีอิทธิพลครอบงำความคิดของชาวตะวันตกมานานถึงประมาณ 2000 ปี

ในศตวรรษที่ 17 ได้มีปรัชญาจิตนิยมที่มีชื่อเสียงเด่นที่สุดในยุคนี้ได้แก่ ไบบ์นิช (1646-1716) เบอรัลเล่ย์ (1675-1753) และเดวิด ฮิวม์ (1711-1764) นักปรัชญาทั้ง 3 ท่านเหล่านี้ มีหลักการที่แปลกกว่านักปรัชญาอื่น ๆ

ระบบปรัชญาของไบบ์นิช มีชื่อว่า “พหุนิยมทางจิต” คือ เขาเห็นว่าความแท้จริงทั้งหลายเป็นวิญญาณ และจิตอย่างเดียว แต่จำนวนวิญญาณและจิตมีจำนวนมากมาย ซึ่งล้วนอยู่ภายใต้อำนาจของพระเจ้า ความคิดของไบบ์นิชคือ ธาตุแท้ที่มีลักษณะประณีประนอม เขาพยายามสร้างความกลมกลืนกันระหว่างโลกทัศน์ของวัตถุนิยมและจิตนิยมให้ลงรอยกันได้

ฉะนั้น ความคิดของเขาจึงเป็นการสะท้อนจิตใจอันยอมจำนนของชนชั้นนายทุนเยอรมันในปลายศตวรรษที่ 17 และต้นศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นชนชั้นที่ยังมีความคิดอ่อนแอแล้วหลัง

ส่วนปรัชญาของเบอร์คเลย์และเดวิด ฮิวม์ เป็นตัวแทนความคิดของผู้ตีตกยากของอังกฤษ ต่อมาในศตวรรษที่ 19 ปรัชญาจิตนิยม ซึ่งอ่อนริ้วแรงไปในศตวรรษก่อนได้กลับฟื้นคืนชีพ และเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไปกว่ายุคใด ๆ ในประวัติศาสตร์

ดินแดนที่เป็นแหล่งฟื้นฟูปรัชญาจิตนิยมในยุคนี้ คือ ประเทศเยอรมัน ประเทศเยอรมันในสมัยนั้น อยู่ภายใต้คำขวัญที่ว่า “เลือด” และ “เหล็ก” ของบิสมาร์ก รัฐบุรุษ ผู้รวบรวมเยอรมันด้วยกำลังอาวุธ แต่ต่อสู้สงครามกับนโปเลียนที่ 3 ของฝรั่งเศสได้รับชัยชนะภายใต้วิกฤตการณ์ทางการเมือง

ปรัชญาจิตนิยมของคานท์ (1724-1804) ซึ่งเป็นนักจิตนิยมคนแรกที่ได้รับการยอมรับนับถือโดยทั่วไป จุดเด่นที่เป็นมูลฐานของปรัชญาจิตนิยมของคานท์ ก็คือการปรองดองกันระหว่างปรัชญาวัตถุนิยมและจิตนิยม เขามีความเป็นเชิงยืนยันว่า โลกทางปรากฏการณ์ที่เราอาศัยอยู่นี้จะต้องถูกสร้างขึ้นมาจากจิต ซึ่งอยู่เหนือความรู้สึกนึกคิดของเราและเราก็ไม่รู้ได้ เราจะเห็นเพียงแต่ปรากฏการณ์ของมันเท่านั้น สิ่งนั้นเราเรียกว่า “สิ่งที่ดำรงอยู่ด้วยตัวเอง” (Thing in itself) ซึ่งอาจจะเป็นอัตตา จิต วิญญาณ หรือพระเจ้าก็ได้ แต่ คานท์ เรียกสิ่งนี้ว่า Thing in itself เราไม่สามารถรู้มันได้ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ แต่เราจะรู้มันได้ด้วยเหตุผลทางด้านปฏิบัติ คือปฏิบัติตามกฎของจริยธรรมเท่านั้น

ปรัชญาที่มีอิทธิพลที่สุดในยุคนั้น คือ ปรัชญาของคานท์และปรัชญาของสปิโนซา คานท์ไม่เห็นด้วยกับทัศนะของปรัชญาประเภทธรรมชาตินิยมทุกลัทธิ เช่น จักรกลนิยม (Machanism) ชะตากรรมนิยม (Fatalism) อเทวนิยม (Atheism) อัตนิยม (Egoism) และสุขนิยม (Hedonism) คานท์ ได้ปูพื้นฐานไว้สำหรับความเชื่ออย่างมีเหตุผลในคุณค่าของมนุษย์โดยถือว่าความรู้ที่เกิดจากการคิดหาเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ขึ้นอยู่กับโลกแห่งปรากฏการณ์ ถ้าพ้นจากโลกแห่งปรากฏการณ์ไปแล้ว ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ย่อมเป็นไปไม่ได้เช่น “สิ่งที่ดำรงอยู่ด้วยตัวเอง” อยู่พ้นไปจากโลกแห่งปรากฏการณ์ เราจึงรู้ “สิ่งที่ดำรงอยู่ด้วยตัวเอง” (Thing in itself) ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้

ถ้าเรารู้ว่า สิ่งที่ดำรงอยู่ด้วยตัวเอง เป็นเพียงนามธรรม สิ่งที่ดำรงอยู่ด้วยตัวเองก็เป็นหลักที่จะรวมความคิดเกี่ยวกับโลก วิญญาณ และพระเจ้า ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นอันเดียวกัน แต่ถ้าเรารู้ว่า สิ่งที่ดำรงอยู่ด้วยตัวเอง คือ เจตจำนงเสรี หรือเหตุผลทางจริยธรรม เราจะพบความจริงที่สูงกว่าความจริงทางวิทยาศาสตร์นั่นคือ หลักจริยธรรมที่มีอยู่ในตัวเรา ซึ่งจะเป็นหลักประกันได้อย่างแน่นอนว่า มีโลกที่พ้นไปจากปรากฏการณ์ของเราอีกโลกหนึ่งต่างหาก นั่นคือ โลกแห่งความแท้จริงหรือโลกแห่งความคิด

ในปรัชญาของคานท์ ปรากฏว่ามีความเชื่ออยู่ด้วย นั่นคือ ความเชื่อในคำบัญชาของจริยธรรม เรามีความรู้ เพราะเราเชื่อในกฎจริยธรรม ถ้าไม่มีกฎจริยธรรมเราจะไม่รู้อะไรเกี่ยวกับเจตจำนงเสรีและอุดมคติ และจะปลดปล่อยตัวเองให้หลุดพ้นไปจากเครื่องผูกพันทางโลกไปไม่ได้

ลัทธิสปีโนซ่า (Spinozism) ได้แพร่หลายอยู่ในเยอรมันในปลายศตวรรษที่ 18 นักปรัชญาเป็นจำนวนมากถือว่า ลัทธินี้เป็นระบบปรัชญาที่ลงรอยกลมกลืนกันได้กับปรัชญาสาขาอื่น ๆ อย่างดีที่สุด เพราะเป็นปรัชญาเอกนิยมทางความคิด (Idealistic monism)

นักปรัชญายุคต่อมาคือ ฟิชท์ เชลลิง และเฮเกิล พยายามแก้ไขข้อบกพร่องของคานท์และสปีโนซ่า โดยพยายามพิสูจน์ว่า ความจริงที่สิ้นสุด คือ สิ่งสัมบูรณ์ หรือสัมพันธ (The Absolute) คำว่าสิ่งสัมบูรณ์ ขอบธบายไว้ในที่นี้ว่า คือสิ่งที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตัวเอง เป็นบ่อเกิดของสิ่งทั้งปวงและสิ่งทั้งปวงต้องขึ้นอยู่กับสิ่งสัมบูรณ์ สิ่งสัมบูรณ์นี้มีลักษณะเป็นจิต ซึ่งตรงกับเนื้อสารของสปีโนซ่า ในภาคที่แสดงออกเป็นความคิด และตรงกับอัตตาหรือจิตที่พ้นไปจากปรากฏการณ์ของคานท์ ปรัชญาในยุคนี้จึงมีแนวโน้มไปทางเอกนิยมทางความคิดอย่างเดียวกับปรัชญาของสปีโนซ่า

นักปรัชญาจิตนิยมของเยอรมันที่มีบทบาทสำคัญอีกคนหนึ่ง คือ โจฮาน กอทท์ไลฟ์ ฟิชท์ (1762-1862) ในขั้นแรก ฟิชท์ ได้เริ่มโจมตีมติทางปรัชญาของคานท์ โดยปฏิเสธการมี “สิ่งที่ดำรงอยู่ด้วยตัวเอง” ในโลกทางภาวีสัย ในอีกด้านหนึ่ง ฟิชท์ได้สนใจหลักแห่งความขัดแย้งภายในอันเป็นหลักวิชาวิธี (Dialectics) และพยายามใช้หลักวิชาวิธีมาตั้งปัญหา และอธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งที่ขัดแย้งกัน เช่นได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “อัตตา” กับสิ่งที่ไม่ใช่อัตตา ก็อนัตตา (NON-Self) ฉะนั้น คำว่า “อัตตา” จึงเกิดเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นเอกภาพกันระหว่างอัตตีสัยและภาวีสัย

เชลลิง (1755-1854) เป็นนักปรัชญาจิตนิยมของเยอรมันอีกคนหนึ่งในยุคนี้ ปรัชญาของเชลลิง คล้ายคลึงกับฟิชท์ตรงที่วิจารณ์มติของคานท์ และล้มเลิกความคิดเรื่องสิ่งที่ดำรงอยู่ด้วยตัวเองของคานท์เสีย

ปรัชญาของเชลลิงมีสมญาว่า ปรัชญาจิตนิยมแบบสัมบูรณ์ ทั้งนี้เขาถือว่า “อัตตา” คือความสัมพันธ์เป็นบ่อเกิดของทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่

ความเป็นปฏิปักษ์ระหว่าง “อัตตา” กับ “อนัตตา” ซึ่งปรากฏในปรัชญาของฟิชท์ ได้ถูกรวมเป็นอันเดียวกันคือ “อัตตาสัมบูรณ์” (Absolute Ego) และอัตตาสัมบูรณ์ไม่ใช่ “อัตตา” ที่เป็นมนุษย์แต่เป็น “อัตตา” ที่อยู่เหนือมนุษย์และเหนือโลก ปรัชญาของเชลลิงนี้ได้ก้าวไป

ไกลกว่าฟิซท์ ในด้านวิชาวิธีคือ ได้อธิบายแจ่มแจ้งในหลักว่าด้วยการวิวัฒนาการและเป็นประโยชน์ต่อความคิดของเฮเกล ผู้สร้างทฤษฎี “จิตนิยมวิชาวิธี” เป็นอันมาก

เฮเกล เริ่มงานปรัชญาของเขาโดยวิจารณ์ปรัชญาของคานท์ และฟิซท์ เขามีทัศนคติตรงกันข้ามกับเชลลิง ในการวิจารณ์หลัก “ทวินิยม” ของคานท์ที่เขา “สิ่งที่ดำรงอยู่ด้วยตัวเอง” กับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมารวมกันและปฏิเสธข้อคิดเห็นของฟิซท์ ในด้านความเป็นปฏิปักษ์กันระหว่าง “อัตตา” กับ “อนัตตา”

เฮเกลมีทัศนะว่า “โลกนี้เป็นเอกภพและสรรพสิ่งทั้งหลายในเอกภพมีการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการนั้นเป็นไปตามกฎเกณฑ์ 3 ประการคือ

1. กฎเกณฑ์แห่งความเป็นเอกภพระหว่างสิ่งที่คู่กันหรือบทตั้ง
2. กฎเกณฑ์แห่งการปฏิเสธด้วยการปฏิเสธหรือบทขัดแย้ง
3. กฎเกณฑ์แห่งการเปลี่ยนแปลงทางปริมาณและคุณภาพหรือบทสรุป

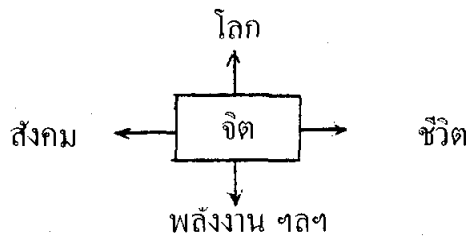
นี่คือกฎเกณฑ์ 3 ประการแห่งหลักวิชาวิธีของเฮเกล ที่เขาได้ค้นพบซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์มากที่สุด และมีค่ามากที่สุดเ็นทางปรัชญา ในขณะเดียวกันเฮเกลก็เห็นว่าโลกซึ่งเป็นเอกภพนี้มีไชธาตุนั้นแท้ทางภาววิสัยหากแต่เป็นกายภาพหรือสะท้อนของ “วิญญาณสัมบูรณ์” ที่เขาบัญญัติขึ้นนี้ ไม่ถูกจำกัดโดยกาลเวลาและอวกาศ ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกล้วนแล้วแต่มีกำเนิดมาจาก “วิญญาณสัมบูรณ์” นี้ทั้งสิ้น วิญญาณสัมบูรณ์ได้มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาอยู่เสมอเริ่มต้นจากขั้นต่ำสุดไปสู่ขั้นสูงสุดยิ่ง ๆ ขึ้นไปโดยลำดับ

วิญญาณและความคิดในตัวมนุษย์ เป็นวิวัฒนาการขั้นสูงสุดของวิญญาณสัมบูรณ์ และเป็นการแสดงตัวตนของวิญญาณสัมบูรณ์นั้นด้วย

สุดท้ายเฮเกลก็สรุปเอาเองว่า ระบบปรัชญาจิตนิยมของเขานั้นเป็นจุดสุดยอดแห่งการพัฒนาของวิญญาณสัมบูรณ์ ซึ่งจะไม่มีการพัฒนาต่อไปอีกแล้ว เพราะเฮเกลถือว่าปรัชญาจิตนิยมของเขาได้บรรลุเป้าหมายอันสูงสุดโดยสมบูรณ์ ต่อไปนี้เป็นการศึกษาปรัชญาของแต่ละคนผู้ซึ่งมีทัศนะทางปรัชญาแตกต่างกัน อันสืบเนื่องมาจากการมีโลก และชีวิตที่ศึ้นไม่เหมือนกัน

3. ความหมายและลักษณะทั่วไปของปรัชญาจิตนิยม

ปรัชญาจิตนิยมหมายถึง ปรัชญาที่มีความเชื่อว่า จิตเป็นบ่อเกิดของสรรพสิ่ง โลก สงกม ชีวิต พลังงาน ตลอดจนถึงกระบวนการต่าง ๆ ล้วนแล้วเกิดจิตทั้งสิ้น ซึ่งถ้าเขียนชาร์ทแล้วจะเห็นได้ชัดดังนี้

โลก สังคม ชีวิต พลังงานตลอดจนถึงกระบวนการต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เกิดมาจากจิตทั้งสิ้น นอกจากนี้ปรัชญาจิตนิยมยังถือว่าความจริงที่สิ้นสุดมีอยู่เพียงสิ่งเดียวเท่านั้น คือ จิต และสสารทุกชนิดก็เกิดจากจิต

ลักษณะทั่วไปของปรัชญาจิตนิยม

ปรัชญาจิตนิยมมีลักษณะทั่วไปพอสรุปได้ ดังนี้

1. ปรัชญาจิตนิยมถือว่า จิตเป็นสิ่งที่แท้จริงเพียงอย่างเดียว สสารเป็นผลของจิต จิตที่เป็นต้นกำเนิดของสิ่งทั้งปวง คือจิตสมบูรณ์
2. จิตสมบูรณ์ถือว่า เอกภพเป็นไปในเชิงวัตถุประสงค์ เนื่องจากเอกภพเกิดจากจิตสมบูรณ์ วิวัฒนาการของโลกเหตุการณ์ในธรรมชาติ และวิถีชีวิตของมนุษย์ล้วนแล้วแต่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของจิตสมบูรณ์ทั้งสิ้น
3. นักปรัชญาจิตนิยม เชื่อในเรื่องพระเจ้าเป็นเจ้าเจตจำนงเสรี อมฤตภาพของวิญญาณ โดยถือว่า พระเจ้าเป็นผู้สร้างสิ่งทั้งปวง
4. นักจิตนิยม มองเห็นความสำคัญของจิตมากกว่าสสาร โดยถือว่าจิตเป็นตัวกำหนดสสารให้ความหมายและคุณค่าแก่สสาร
5. ปรัชญาจิตนิยมฝ่ายอเทวนิยม ไม่เชื่อในพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลก แต่เชื่อในเรื่องของอำนาจจิตและกฎแห่งกรรม วิถีชีวิตของมนุษย์และสัตว์ ย่อมเป็นไปตามอำนาจของกรรม จิตหรือเจตนาเป็นตัวการกำหนดเป้าหมายของการกระทำทุกประเภท

4. อิทธิพลของปรัชญาจิตนิยมที่มีต่อการดำรงชีวิต

ปัญหานี้เป็นปัญหาแรกซึ่งจะต้องวิเคราะห์ให้เห็นตามความเป็นจริงว่า ปรัชญาจิตนิยมมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตเพียงไร?

เมื่อก้าวตามทัศนะของปรัชญาจิตนิยมแล้ว ถือว่าชีวิตของมนุษย์นั้นล้วนเป็นไปตามความคิดหรือจิตทั้งสิ้น มนุษย์มีความเชื่อเรื่องวิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และพระเจ้าเป็นเจ้ามาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงสมัยปัจจุบัน ฝ่ายที่มีความเชื่อเรื่องจิตหรือวิญญาณ ถือว่าชีวิตของ

คนเรานั้นจะดีจะชั่วหรือจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับจิตหรือวิญญาณเป็นผู้กำหนดสมจริงดังพุทธสุภาษิตที่ว่า **จิตฺเตน นียติ โลก** แปลว่า **โลกนี้หมุนไปตามจิต หมายความว่า โลกหรือชีวิตย่อมเป็นไปตามความคิด** เพราะชีวิตของคนเราสำคัญที่ความคิด ถ้าความคิดดี การกระทำ และการพูดย่อมดีด้วย ถ้าความคิดไม่ดี การกระทำและการพูดก็ไม่ดี

ดังนั้น กระบวนการต่าง ๆ ของชีวิต จึงมีจิตหรือความคิดเป็นจุดศูนย์กลาง ซึ่งแสดงให้เห็นแล้วว่ามนุษย์ไม่ว่าจะทำกิจกรรมใดก็ตาม จะพูดเรื่องอะไรก็ตาม และจะคิดสิ่งใดก็ตาม ต้องอาศัยจิตเป็นพื้นฐานทั้งสิ้น ซึ่งชี้ให้เห็นอิทธิพลของปรัชญาจิตนิยมอย่างเห็นได้ชัด ส่วนบุคคลผู้มีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือพระผู้เป็นเจ้า ก็จัดอยู่ในปรัชญาจิตนิยมเหมือนกัน บุคคลเหล่านี้มีความเชื่อว่าวิถีชีวิตของมนุษย์จะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือการดลบันดาลของพระผู้เป็นเจ้า สุดแล้วแต่พระองค์จะกำหนดให้เป็นไปอย่างไรซึ่งความเชื่อดังกล่าวมีอยู่ในหมู่มนุษย์ผู้มีความเชื่อในเรื่องความมีอยู่ของพระผู้เป็นเจ้ามีจำนวนหลายล้านคน

สำหรับบุคคลผู้ไม่เชื่อในเรื่องพระผู้เป็นเจ้า แต่มีความเชื่อในเรื่องโชคชะตาราศี และการทำนายทายทัก การปลุกเสกด้วยเวทมนตร์คาถาอาคมต่าง ๆ เหล่านี้ก็จัดอยู่ในประเภทปรัชญาจิตนิยมเหมือนกัน ซึ่งเราพอจะเห็นได้จากคนไทยบางกลุ่มยังมีความเชื่อและนิยมนับถือกันอยู่ อันแสดงให้เห็นอิทธิพลของปรัชญาจิตนิยมซึ่งหลงเหลืออยู่มาจนกระทั่งทุกวันนี้

สำหรับคนสมัยใหม่ ผู้ได้รับการศึกษาในวิชาการต่าง ๆ บางคนก็มองเห็นว่า ความเชื่อในเรื่องดังกล่าว เป็นสิ่งไร้สาระไม่มีแก่นสาร เพราะเหตุที่ตนเองมีความสามารถในการประกอบอาชีพได้ประสบความสำเร็จด้วยดีตลอด จึงมีความเชื่อแต่ในเรื่องความรู้ความสามารถที่มีอยู่ ครั้นเมื่อได้พบอุปสรรคในการดำเนินชีวิตเข้าแล้ว พยายามใช้ความรู้ ความสามารถแก้ไขอุปสรรค ก็ไม่สำเร็จจึงเกิดความสงสัยขึ้นมาว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น หรือว่าความรู้ความสามารถของเรามีขอบเขตจำกัดเท่านั้น จะต้องมียะไรอยู่เบื้องหลังอุปสรรคเป็นแน่ เหตุการณ์เช่นนี้ทำให้คนเราพยายามหาเส้นทางที่จะเข้าใจปัญหาหรืออุปสรรคดังกล่าว กำลังความรู้และความสามารถของเขาหรือ? ก็อ่อนลงแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้คนสมัยใหม่บางคนหันเหความสนใจมาสู่แนวทางปรัชญาจิตนิยม ก็มีความเชื่อในเรื่องพระผู้เป็นเจ้าและอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตลอดจนถึงเรื่องราวการทำนายทางโหราศาสตร์

ดังนั้น จึงมีหลักความจริงในชีวิตอยู่ว่า “เมื่อใดมนุษย์มีความรู้ความสามารถ มีความสุขประสบความสำเร็จในชีวิต เมื่อนั้นเขาจะมีความพึงพอใจในความรู้ความสามารถของเขา แต่ถ้าเขาประสบความสำเร็จทุกซอกทุกด้านใน ชีวิต เขาจะพยายามหาแนวทางเพื่อเอาชนะความทุกข์แนวทางดังกล่าว นั่นคือ **ปรัชญา** หรือความคิดและการปฏิบัติด้วยเหตุนี้จึงสรุปได้ว่า **“ปัญหาชีวิต ต้องพิชิตด้วยปรัชญา”**

ผลดีของการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาจิตนิยม มีดังต่อไปนี้

1. ทำให้มนุษย์รู้จักดำเนินชีวิต ตามแนวความคิดของตนอย่างเสรี
2. ทำให้มนุษย์ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุมากจนเกินไป ด้วยการมองเห็นวัตถุเป็นเพียงอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตเท่านั้น
3. ทำให้มนุษย์รู้จักเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขส่วนรวม
4. ทำให้มนุษย์รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น
5. ทำให้มนุษย์รู้จักเคารพและยอมรับฟังความคิดของคนอื่น
6. ทำให้มนุษย์มองเห็นความสุขทางด้านจิตใจสำคัญกว่าความสุขทางร่างกาย
7. ทำให้มนุษย์มองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างตามความเป็นจริงและเข้าใจปัญหาชีวิตได้ดียิ่งขึ้น
8. ทำให้มนุษย์รู้จักความเปลี่ยนแปลงของชีวิตและโลกไม่ยึดมั่นถือมั่นในเรื่องโลกสมมติ
9. ทำให้มนุษย์มีจิตใจปลอดโปร่งจากพันธนาการทางโลกและก่อให้เกิดความสุขสงบทางด้านจิตใจยิ่งขึ้น
10. จุดมุ่งหมายของปรัชญาจิตนิยมมุ่งส่งเสริมให้มนุษย์รู้จักพัฒนาความคิดเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามและให้มนุษย์ได้รับรู้ความจริง ความงาม และความดี ซึ่งจะทำให้ชีวิตมนุษย์มีคุณค่ายิ่งขึ้น

5) วิธีแก้ปัญหาแบบจิตนิยม

จิตนิยม ถือว่ามนุษย์มีทั้งจิตและกาย และจิตสำคัญกว่าร่างกาย เพราะจิตมีหน้าที่ควบคุมหรือบังคับบัญชาให้ร่างกายปฏิบัติตามความต้องการของจิต

ดังนั้น เมื่อมีปัญหาอันเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ จิตนิยมเชื่อว่าสาเหตุที่สำคัญอยู่ที่จิตใจของมนุษย์ไม่ดี เมื่อมนุษย์มีจิตไม่ดีการกระทำ การพูด และการคิดของเขาย่อมไม่ดีไปด้วย เช่น จิตนิยมถือว่าคนที่คิดโกงผู้อื่น ก็เพราะเขามีจิตใจโลกอยากได้ของผู้อื่น การที่คนชอบฆ่าสัตว์เพราะขาดความเมตตาสัตว์อื่น การที่คนชอบประพฤตินอกใจในกามเป็นชู้กับลูกเมียเขาก็เพราะความลุ่มหลงในโลกก็วิสัยมากจนเกินไป จนขาดสติยังคิด

นอกจากนี้ จิตนิยมเชื่อว่า การที่มนุษย์เรามีจิตใจไม่ดี มีจิตใจที่เต็มไปด้วยกิเลสตัณหา มีความโลภ ความโกรธ และความหลงอยู่มาก เช่นนี้ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มนุษย์เราทำสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ

วิธีแก้ปัญหาคือต้องแก้ที่ต้นเหตุ คือต้องฝึกฝนอบรมจิตใจของมนุษย์เราให้ดีเสียก่อน เมื่อมนุษย์มีจิตที่ดีหรือมีการฝึกฝนอบรมดีแล้ว ไม่ว่าจะทำอะไรจะพูดหรือจะคิดก็ย่อมทำพูดและคิดแต่สิ่งที่ดีงามเสมอ

6. จุดมุ่งหมายของชีวิตในทัศนะของปรัชญาจิตนิยม

จุดมุ่งหมายของชีวิตในทัศนะของปรัชญาจิตนิยม พอสรุปได้ดังนี้

- 1) ต้องการมีความสุขความสงบทางด้านจิตใจ
- 2) ดำเนินชีวิตไปโดยอาศัยเหตุผลหรือคุณธรรมเป็นเครื่องนำทาง
- 3) พิจารณาเห็นว่าความสุขอันเกิดจากการใช้สติปัญญา ในทางสร้างสรรค์ดีกว่า ประเสริฐกว่าความสุขทางประสาทสัมผัส
- 4) ต้องการเสรีภาพทางความคิด มีอิสระหลุดพ้นจากพันธนาการต่าง ๆ
- 5) ต้องการความเคารพนับถือ การมีเกียรติและการยกย่องจากบุคคลอื่น
- 6) ต้องการความดี ความงาม ความจริง และความบริสุทธิ์
- 7) การหลุดพ้นจากความทุกข์เป็นจุดหมายสูงสุดของชีวิต

7. บทสรุป

ปรัชญาจิตนิยม เป็นปรัชญาสายหนึ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์ เมื่อมีมนุษย์ ก็มีความคิด เพราะมนุษย์มีจิตใจที่ชอบคิดชอบแสวงหาสิ่งที่ตนต้องการ เพื่อการดำรงชีวิต ให้มีความสุข มนุษย์จึงได้สร้างสถาบันทางการเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมขึ้นมา เป็นองค์กร การสร้างสรรค์ดังกล่าวล้วนแล้วแต่เกิดมาจากอิทธิพลของความคิดมนุษย์แต่ละยุค แต่ละสมัยทั้งสิ้น

ดังนั้น การดำรงชีวิตของมนุษย์ในทุกรูปแบบจึงเห็นได้ว่าตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของปรัชญาจิตนิยม

ด้วยเหตุนี้ปรัชญาจิตนิยมจึงมีอยู่ควบคู่กันไปกับการดำรงชีวิตของมนุษย์จนตราบนานเท่านาน

เมื่อได้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับปรัชญาจิตนิยมเชิงวิเคราะห์แล้ว เราก็ยังไม่สามารถจะเข้าใจโลกและชีวิตตลอดจนถึงกระบวนการต่างๆ ได้ชัดเจน เพราะยังมีความจริงอีกส่วนหนึ่งซึ่งแฝงอยู่ นับว่าเป็นเรื่องที่ควรศึกษาอย่างยิ่ง ความจริงส่วนนั้นคือปรัชญาสารนิยม เราจะได้ทราบวิวัฒนาการ ความหมายและลักษณะ อิทธิพลและวิธีแก้ปัญหา และจุดมุ่งหมายของชีวิตในทัศนะของปรัชญาสารนิยมต่อไป

ปรัชญาสารนิยมเชิงวิเคราะห์

มีหัวข้อสำคัญที่ต้องศึกษาเชิงวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

วิวัฒนาการแห่งปรัชญาสารนิยม

ในระหว่าง 640–500 ปี ก่อนคริสตกาล ปรัชญาสารนิยมได้ก่อตัวขึ้นแล้วซึ่งเราเรียกว่า ปรัชญาสารนิยมบุพพกาล มีนักปรัชญาสำคัญดังนี้

1) ปรัชญาสารนิยมสำนักที่ 1

1.1 ทาเลส (640–550 ก่อน ค.ศ.) ผู้มีสมญาว่า “บิดาแห่งปรัชญาตะวันตก” ท่านมีความคิดว่า “น้ำเป็นบ่อเกิดของสรรพสิ่ง สรรพสิ่งถือกำเนิดมาจากน้ำ”

1.2 อะแนกซิมีเนส (590–542 ก่อน ค.ศ.) มีความคิดก้าวไปไกลกว่า โดยถือว่า “ต้นกำเนิดของจักรวาลมาจากสารที่บอบบางชนิดหนึ่ง ซึ่งต่อมาได้กลั่นตัวเป็น ลม เมฆ น้ำ ดิน และกลายเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดสรรพสิ่ง

2) ปรัชญาสารนิยมสำนักที่ 2

เฮราโกลิตัส (540–475 ก่อน ค.ศ.) ถือว่า ไฟ เป็นปฐมเหตุของสรรพสิ่ง และอธิบายว่าการขับเคลื่อนระหว่างสิ่งที่ขัดแย้ง คือ มูลฐานที่ทำให้สรรพสิ่งมีอยู่ และขยายตัวความคิดของนักปรัชญาผู้นี้ นับว่าเป็นคนแรกที่มีทัศนะแบบวิทยาศาสตร์

3) ปรัชญาสารนิยมสำนักที่ 3

มีนักปรัชญาที่เด่นอยู่ 3 ท่านคือ พานิมินิส (540–ก่อน ค.ศ.) และเซโนฟาเนส (570–480 ก่อน ค.ศ.) ซึ่งต่างก็ยืนยันว่า โลกนี้เป็นหนึ่งและความเป็นจริงซึ่งไม่มีผู้ใดสร้าง และจะสูญไปก็ไม่ได้

แอมพีโดเคลส (495–435 ก่อน ค.ศ.) ถือว่า ไม่มีการเกิดขึ้นและการสลายตัวอย่างสิ้นเชิง มีเฉพาะการรวมและการแยก มูลเหตุสิ่งทั้งปวง มี 4 อย่างคือ ดิน ลม ไฟ น้ำ และมีพลัง 2 อย่างคือ การตั้งและการผลัด ควบคุมการตั้งและการแยกของธาตุเหล่านั้น การตั้งและการผลัดทำหน้าที่สลับกันแบบวัฏจักร ทำให้วัตถุเกิดขึ้นและสลายตัว

เดโม คริตัส (460–370 ก่อน ค.ศ.) ท่านเป็นนักปรมาณูนิยม ซึ่งมีความเห็นว่า “สิ่งแต่ละสิ่งประกอบด้วยปรมาณู ซึ่งเป็นสิ่งเชิงเดี่ยว แบ่งแยกไม่ได้ ทะลุทะลวงไม่ได้ ปรมาณูมีหลายชนิดซึ่งแตกต่างกันในเรื่องรูปร่าง ขนาด น้ำหนัก การจัดระบบ และที่ตั้ง ปรมาณู ไม่มีต้นกำเนิด การเคลื่อนที่ของปรมาณูถูกควบคุมโดยกฎกลศาสตร์ที่ตายตัว ปรมาณูเคลื่อนที่อยู่เสมอตั้งแต่เริ่มต้นไม่เคยหยุดการเคลื่อนที่ถือว่าเป็นคุณสมบัติของปรมาณู

เอกภพ ประกอบด้วยปริมาณนับไม่ถ้วน มนุษย์ก็ประกอบด้วยปริมาณและมีวิญญาณละเอียดที่สุด กลมที่สุด เบาที่สุด กระจัดกระจายอยู่ทั่วร่างกาย ทำให้ร่างกายเคลื่อนที่ได้ เมื่อมนุษย์ตายปริมาณวิญญาณก็กระจัดกระจายไป

4) ปรัชญาสมัยทาส

ในระหว่าง 400–300 ปี ก่อน ค.ศ. ซึ่งเป็นสังคมระบบทาสได้เจริญสูงงอมเต็มที่มีมนุษย์ที่แบกภาระในด้านการผลิตของสังคมได้แก่พวกทาสที่ถูกถือเป็น “เครื่องมือพูดได้” ส่วนชนชั้นเจ้าของทาส ได้ละเลยต่อการเคลื่อนไหวด้านการผลิตอย่างเด็ดขาด โดยหันไปหมกมุ่นอยู่กับการนั่งคิดนอนคิดพร้อมกับคิดหาอุบายสร้างทฤษฎีขึ้นเพื่อปกครองจิตสำนึกของพวกเขาทาสให้ยอมอยู่เป็นทาสตลอดไปจนตาย และในระยาะนี้เอง ปรัชญาจิตนิยมก็ได้ค่อยๆ เติบโตขึ้นโดยมีนักปรัชญาผู้ยิ่งใหญ่แห่งยุคอยู่ 3 คน คือ โสเครตีส เพลโต และอริสโตเติล

โสเครตีส เป็นนักคิดคนแรกของเจ้าผู้ครองทาสในกรุงเอเธนส์ เป็นผู้ให้กำเนิดแก่ปรัชญาจิตนิยมและเพลโตผู้เป็นศิษย์ ได้รับเอาความคิดทางปรัชญาของเขามาขยายให้กว้างขึ้น

ส่วนอริสโตเติล ผู้เป็นศิษย์ของโสเครตีส และเพลโตนั้นเป็นผู้วางรากฐานให้แก่ปรัชญาจิตนิยมอันมีอิทธิพล ซึ่งได้ครอบงำความคิดของสังคมมนุษย์มาเป็นเวลานานถึง 2,000 ปี ระบบปรัชญาของเขาครอบคลุมไปถึงวิชาการด้านอื่น ๆ เช่น ดาราศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ฟิสิกส์ ชีววิทยา ศิลปวิทยา ศาสนา รัฐศาสตร์ และสังคมวิทยาไว้เกือบทุกสาขาระยะนี้เรียกว่าปรัชญายุคทองของกรีก

5) ปรัชญาสมัยศักดินา

ปรัชญาสมัยกลางอันเป็นยุคสังคมศักดินา ในยุคนี้องค์การศาสนาคริสต์มีอำนาจทางการเมืองมากและถือเอาคัมภีร์ไบเบิล เป็นความรู้ที่ไม่มีสิ่งอื่นใดเหนือกว่าการค้นคว้าทางวิชาการใด ๆ ต้องถูกจำกัดอยู่ภายใต้ขอบข่ายแห่งคำสอนทางศาสนาโดยสิ้นเชิง แม้ปรัชญาของอริสโตเติลก็ถูกแก้ไขดัดแปลงให้เป็นประโยชน์ต่อการอธิบายคำสอนทางศาสนา

ฉะนั้นในยุคนี้ จึงเป็นยุคที่ปรัชญาเทวนิยมแห่งชนชั้นศักดินาเรืองอำนาจและเป็นยุคที่มีมรดมณที่สุดแห่งวัฒนธรรมของยุโรป

แต่อย่างไรก็ดี การขบเคี้ยวกันระหว่างปรัชญาสารนิยมกับปรัชญาจิตนิยมก็มีได้สิ้นสุดลงในยุคนี้

6) ปรัชญาสารนิยมสมัยใหม่

ยุคนี้ เป็นยุคที่พลังการผลิตของสังคม ได้พัฒนาก้าวหน้าไปโดยไม่หยุดยั้งและได้ทำลายเครื่องพันธนาการแห่งความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบศักดินาของสมัยกลางอย่างราบคาบ

วิทยาศาสตร์ ก็มีโอกาสเจริญรุดหน้าไปตามความผันแปรของระบบสังคม การเคลื่อนไหวก้าวหน้าวัฒนธรรมครั้งใหญ่ก็ได้เกิดขึ้นในระหว่างศตวรรษที่ 14-16 ด้วยเหตุนี้ ปรัชญา สสารนิยมกับปรัชญาจิตนิยม ก็พลอยมีโอกาขยายตัวกลับหน้าตามาด้วย

ปรัชญาสสารนิยมสมัยใหม่ มีนักปรัชญาที่เด่น ๆ ดังนี้

1. ฮอบส์ ท่านได้พิจารณาเห็นว่า ปรัชญาได้แยกทางกับลัทธิเทวนิยมอย่างเด็ดขาด และท่านก็เป็นนักปรัชญาคนแรกที่ได้วางรากฐานแห่งทฤษฎีสสารนิยมแบบกลไก เพราะในยุคนั้นวิชากลศาสตร์มีความเจริญมาก เครื่องยนต์กลไกก็มีขึ้นแพร่หลายในยุคนั้น

ฮอบส์ ได้ใช้หลักกลศาสตร์มาอธิบายปรากฏการณ์ของธรรมชาติและสังคม และเปรียบเทียบคนเป็นเสมือนเครื่องกลไกเครื่องหนึ่ง ฮอบส์ มีความเห็นว่า

1. การรับรู้ (สติปัญญา) ของคนเราเกิดมาจากภาพประทับใจทางความรู้สึกและความรู้สึกนั้นคือ การสะท้อนภาพของวัตถุภายนอกที่ปรากฏขึ้นในประสาทสัมผัสของเรา แต่ฮอบส์ มิได้กล่าวถึงบทบาทของความรู้สึกของคนเราที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของวัตถุภายนอก

2. สิ่งที่มีอยู่ในจักรวาลทั้งหมดล้วนเป็นวัตถุทั้งสิ้น

3. ชีวิตทางจิตของมนุษย์ล้วนแล้วแต่เกิดจากชีวิตทางวัตถุ

2. ในศตวรรษที่ 17 มีนักปรัชญาสสารนิยมที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งชื่อ สปีโนซ่า (612-677) ความจริง สปีโนซ่า เป็นผู้ไม่มีความเชื่อในเรื่องพระเจ้าเป็นเจ้า แต่หนังสือต่าง ๆ ที่เขาเขียนได้ใช้คำว่า “พระเจ้าเป็นเจ้า” อย่างพร่ำเพรื่อ ความหมายของคำว่า “พระเจ้าเป็นเจ้า” ของเขาใช้แทนสิ่งทั้งหมดในโลกธรรมชาติ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะพรางตาของพวกนักศาสนา ซึ่งทรงอำนาจอยู่ในขณะนั้น

สปีโนซ่า ได้ใช้ทฤษฎีกลศาสตร์ไปอธิบายคุณค่าแห่งวุดมิปัญญา และอำนาจจิตของมนุษย์ คำอธิบายของเขาเป็นการบุกเบิกทางให้แก่ปรัชญาสสารนิยมแบบกลไกของฝรั่งเศส

3. ในศตวรรษที่ 18 ปรัชญาสสารนิยมแบบกลไกได้เจริญออกงามขึ้นในประเทศฝรั่งเศสโดยทั่วไปแล้วกล่าวได้ว่า ปรัชญาสสารนิยมแบบกลไกเป็นรูปแบบความคิดของชนชั้นนายทุนและเป็นผลิตภัณฑ์แห่งความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ทฤษฎีว่าด้วยแรงและกลไกได้แพร่หลายในยุคนั้นมาก บทบาทแห่งการขยายตัวของปรัชญาสสารนิยมแบบกลไกได้ทำให้ความคิดศักคินาและลัทธิเทวนิยมเสื่อมสรทาลงทุกที ในสมัยนี้มีนักคิดนักเขียนที่มีชื่อหลายคน เช่น ลามิตรี (1709-1751) ดิเดโรต์ (1713-1784) วอลแตร์ (1694-1778) มองเตสกีเออร์ (1689-1755) และรูสโซ (1721-1778) เป็นต้น

สสารนิยมแบบกลไกนี้ แม้จะมีบทบาทที่ก้าวหน้า แต่ในขณะเดียวกันก็มีลักษณะ
คับแคบและคัดค้านประวัติศาสตร์

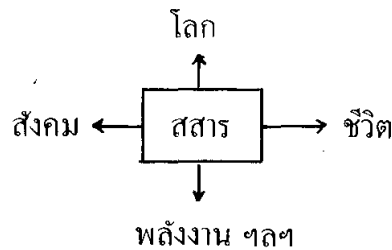
ลักษณะของสสารนิยมแบบกลไก

1. เห็นคนเป็นเสมือนเครื่องกลไกชนิดหนึ่ง ส่วนจิตใจหรือวิญญาณ เป็นเพียงองค์
ประกอบของวัตถุ และมีบทบาทเหมือนกระจกเงาซึ่งเพียงแต่สามารถสะท้อนภาพปรากฏการณ์
ของธรรมชาติและสังคมเท่านั้น มิได้มีบทบาทที่จะส่งผลสะท้อนกลับไปสู่ธรรมชาติและสังคม
อีกเลย

2. มองปรากฏการณ์ธรรมชาติและสังคมเป็นสิ่งที่นิ่งเฉยและตายด้านไม่ยอมรับว่า
มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองในตัวของวัตถุอยู่ตลอดเวลาทั้งไม่ยอมรับว่า มีการ
เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพของวัตถุ แต่อย่างไรก็ดีแนวความคิดทางปรัชญาสสารนิยม
แบบกลไกนี้มีอิทธิพลเหนือจิตใจประชาชนทั่วทวีปยุโรป ในศตวรรษที่ 18 นี้ จึงได้ชื่อว่า “ยุค
ทองของปรัชญาสสารนิยมแบบกลไก”

2) ความหมายและลักษณะทั่วไปของปรัชญาสสารนิยม

ปรัชญาสสารนิยมหรือวัตถุนิยม หมายถึงปรัชญาที่มีความเชื่อว่า สสารเป็นบ่อเกิด
ของสรรพสิ่ง โลก สังคม ชีวิต พลังงาน ตลอดจนถึงกระบวนการต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เกิดจาก
สสารหรือวัตถุทั้งสิ้น ซึ่งถ้าเขียนชาร์ทแล้วจะเห็นได้ชัดดังนี้

โลก สังคม ชีวิต พลังงาน ตลอดจนถึงกระบวนการต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เกิดมาจาก
สสารทั้งสิ้น นอกจากนี้ปรัชญาสสารนิยมยังถือว่า ความจริงที่สิ้นสุดมีอยู่เพียงสิ่งเดียวเท่านั้น
คือ สสารหรือวัตถุ ส่วนจิตถือว่า เกิดมาจากสสาร นักปรัชญาสสารนิยมบางคนให้ความเห็นว่า
จิต คือ การทำหน้าที่ของสมอง

ลักษณะทั่วไปของปรัชญาสสารนิยม

ลักษณะทั่วไปของปรัชญาสสารนิยม มีสาระพอสรุปได้ดังนี้

1. ปรัชญาสสารนิยมถือว่าสสารเป็นความจริงเพียงสิ่งเดียวและจิตเป็นผลของ

สสาร พลังงานก็เกิดจากสสาร สสารและพลังงานสามารถใช้อธิบายกระบวนการทุกอย่างได้คือ กระบวนการทางกาย กระบวนการทางจิต และกระบวนการของชีวิต

ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่า กระบวนการต่าง ๆ ชีวิต จิต และพลังงาน ทั้งหมดล้วน แต่เกิดจากสสารทั้งสิ้น

2. ปรัชญาสสารนิยม ถือว่าเอกภพเป็นไปในเชิงจักรกล เอกภพประกอบด้วย ปริมาณ วัตถุทุกชนิดเป็นการรวมกลุ่มของปริมาณ มีเหตุการณ์ทุกอย่างต้องมาจากเหตุมีเหตุ กำหนดไว้อย่างแน่ชัด ไม่มีสิ่งใดเป็นอิสระเสรีในตัวเองโลกนี้เป็นไปในเชิงจักรกล

3. ปรัชญาสสารนิยม ปฏิเสธความมีอยู่ของพระเจ้าเป็นเจ้าเจตจำนงเสรีและอมฤตมภาพ ของวิญญาณ โลกมีกำเนิดมาตามกฎกลศาสตร์ และวิวัฒน์มาจนเกิดสิ่งมีชีวิต

4. ปรัชญาสสารนิยมเชื่อกฎการคงปริมาณของพลังงานถือว่า พลังงานแตกต่างกัน ในเชิงคุณภาพได้ แต่ไม่แตกต่างกันในเชิงปริมาณ พลังงานทางฟิสิกส์ พลังงานทางเคมี กับ พลังงานทางจิตสามารถเปลี่ยนรูปกลับไปกลับมาได้ เช่น พลังงานความร้อน และพลังงานแสง สามารถเปลี่ยนรูปเป็นเพทนาการ และความคิดซึ่งเป็นพลังงานทางจิต

นักปรัชญาสสารนิยมที่สำคัญ ๆ มีดังนี้คือ

1.) เดโมคริตัส เป็นนักปรัชญาสสารนิยมที่เชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างประกอบด้วย ปริมาณ ปริมาณจึงมีจำนวนนับไม่ถ้วน ร่างกายและวิญญาณก็เกิดจากปริมาณทั้งสิ้น

2.) เอปิคิวรัส เป็นนักสสารนิยมมีทัศนะเหมือนกันกับเดโมคริตัส แต่เอปิคิวรัส สอนเน้นหนักไปทางจริยศาสตร์ โดยถือความสุขเป็นความตื้นสูงสุด คนเราจึงควรหลีกเลี่ยง ความทุกข์ และแสวงหาความสุข ความสุขทางจิตสำคัญกว่าความสุขทางกาย ความสุขสูงสุด เกิดจากการพ้นทุกข์ คนเราจะพ้นทุกข์ ได้ก็เพราะรู้ถึงสาเหตุของสิ่งทั้งหลายและใช้ชีวิต อย่างฉลาด มีเกียรติ และยุติธรรม

3.) โทมัส ฮอบส์ เป็นนักสสารนิยมเชิงจักรกล เขาถือว่าทุกสิ่งทุกอย่าง เช่น ธรรมชาติ ของมนุษย์ จีน และรัฐตลอดจนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ ล้วนอธิบายได้ในเชิงจักรกล ทั้งสิ้น

4.) ฟอย เออร์บัค เป็นนักสสารนิยมทางอภิปรัชญา เขาถือว่าปรัชญามีหน้าที่ต้อง ศึกษาธรรมชาติ และมนุษย์ธรรมชาติเป็นความแท้จริงที่มีอยู่ด้วยตัวเอง มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติเป็นผลของธรรมชาติ ที่พัฒนามาเป็นระยะเวลายาวนาน จิตเป็นผลสะท้อน ของธรรมชาติเท่านั้น

ต่อไปนี้เป็นสสารนิยมแบบต่าง ๆ

1) สสารนิยมเชิงจักรกล

สสารนิยมเชิงจักรกลมี 3 แบบ คือ

1. สสารนิยมเชิงสมการ ถือว่าจิตคือสสารและความคิด คือ พลังงานหรือกระบวนการทางจิต คือ กระบวนการของสมอง
2. สสารนิยมเชิงเหตุ ถือว่า สสารเป็นเหตุของจิต หรือจิตเป็นผลของสสารจิตนั้นหมายถึงความคิด ความคิดเกิดขึ้นได้เพราะการทำงานของสมอง
3. สสารนิยมเชิงคุณลักษณะ ถือว่า จิตคือคุณลักษณะของสสาร กล่าวคือ ความคิดและการรับรู้ เกิดจากเซลล์สมอง จิตจัดระบบตัวเอง

2) สสารนิยมทางประวัติศาสตร์

สสารนิยมทางประวัติศาสตร์ศึกษาสังคม และกฎพัฒนาการของสังคม สสารนิยมทางประวัติศาสตร์ช่วยให้เราเข้าใจบทบาทของกลุ่มชน และเอกชนในประวัติศาสตร์ กำเนิดของชนชั้นและการต่อสู้ของชนชั้นกำเนิดของรัฐ เหตุผลที่เกิดจากการประวัติทางสังคม ความสำคัญของการปฏิวัติทางสังคม

ส่วนกฎพัฒนาการของสังคม แสดงออกมาทางมนุษย์ผู้มีจุดหมายและทำงานสำเร็จตามจุดหมายสังคมมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์

เมื่อก้าวตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สังคมมีการพัฒนามาแล้ว 4 ชั้น คือ สังคมปฐมบรรพ์ สังคมทาส สังคมศักดินาและสังคมนายทุน ส่วนรายละเอียดของสังคมแต่ละยุค นั้น ขอให้นักศึกษาอ่านในหนังสือ ซึ่งพอจะเข้าใจได้

3) สสารนิยมวิภาษวิธี

คาร์ล มาร์กซ์ เป็นผู้สร้างลัทธิสสารนิยมวิภาษวิธีขึ้น และเผยแพร่ร่วมกับองเกลส์เลนิน ได้อธิบายขยายความเพิ่มขึ้นอีก สตาลินรวบรวมใจความสำคัญจากทัศนะของมาร์กซ์

ปรัชญาสสารนิยมวิภาษวิธีเกิดจากอะไร ปรัชญาสสารนิยมวิภาษวิธีเกิดจากการรวมสสารนิยมของ ฟอย เฮอร์บัค กับวิภาษวิธีของเฮเกลเข้าด้วยกัน

วิภาษวิธีคืออะไร

วิภาษวิธีคือ คำสอนว่าด้วยพัฒนาการ เราอาจพิจารณาการของสิ่งต่าง ๆ ได้หลายด้าน เช่น โลกและสิ่งต่าง ๆ ในโลกล้วนเป็นผลของพัฒนาการของสสารเป็นเวลายาวนาน มนุษย์เองก็เกิดขึ้นจากกระบวนการวิวัฒนาการของโลกทางวัตถุ เองเกลส์กล่าวว่า “วิภาษวิธีคือวิทยาศาสตร์ว่าด้วยกฎทั่วไปของการเคลื่อนที่และพัฒนาการของธรรมชาติสังคม มนุษย์และความคิด

วิภาษวิธีนอกจากจะเป็นคำสอนว่าด้วยพัฒนาการแล้ว ยังเป็นคำสอนว่าด้วยความเชื่อมโยงทั่วไปความรู้เรื่องความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันนี้ ทำให้คนเรากันพบกฎต่างๆ เช่น กฎของธรรมชาติ กฎของอินทรีย์ กฎของสังคมและกฎของความคิด

กฎเหล่านี้มีลักษณะรวมกัน ประการหนึ่ง ก็คือความเป็นสิ่งสากลดังที่เองเกลส์กล่าวไว้ว่า “กฎคือ ความเป็นสิ่งสากลในธรรมชาติ” กฎพื้นฐานของวิภาษวิธีมี 3 ประการคือ

1. กฎแห่งการต่อสู้และการรวมกันของสิ่งตรงกันข้าม กฎนี้ชี้ให้เห็นที่มาและสาเหตุอันแท้จริงของการเคลื่อนที่ และพัฒนาการของโลกทางวัตถุ การรวมกันของสิ่งตรงกันข้าม จะเห็นได้จากแม่เหล็ก แม่เหล็กนั้นมีขั้วเหนือและขั้วใต้ เราจะตัดแม่เหล็กออกเป็นกี่ท่อนก็ตาม แต่ละท่อนก็ยังมีขั้วเหนือและขั้วใต้ แสดงว่าสิ่งตรงกันข้ามมีอยู่ในเนื้อของวัตถุนั่นเอง หรือเราพอจะเห็นได้ดังตัวอย่างอื่นๆ เช่น ขาวตรงกับดำ สูงตรงกับต่ำ กรรมกรกับนายทุน เป็นต้น

2. กฎแห่งการผ่านจากความเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณ ไปสู่ความเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ คุณภาพคือคุณลักษณะที่ทำให้สิ่งหนึ่งแตกต่างจากอีกสิ่งหนึ่ง เช่น สิ่งที่มีชีวิตมีคุณภาพแตกต่างจากสิ่งที่ไม่มีชีวิต ความเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ ตัวอย่างเช่น น้ำได้รับความร้อนกลายเป็นไอน้ำ น้ำและไอน้ำมีคุณภาพแตกต่างกัน

3. กฎแห่งการปฏิเสธซ้อนปฏิเสธนี้ แสดงถึงทิศทางของพัฒนาการของโลกทางวัตถุของเก่าที่พ้นสมัยแล้ว ย่อมตายไปและเกิดของใหม่ที่ก้าวหน้าขึ้นแทนที่ การที่ของใหม่เกิดขึ้นแทนที่ของเก่านี้จัดเป็นพัฒนาการและเรียกว่า การปฏิเสธการที่ของใหม่กว่าปฏิเสธของใหม่นั้นเรียกว่า การปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ ซึ่งจะเกิดขึ้นอยู่ไม่สิ้นสุด

ความแตกต่างระหว่างสสารนิยมวิภาษวิธีของคาร์ล มาร์กซ์ กับจิตนิยมวิภาษวิธีของเฮเกล

สสารนิยมวิภาษวิธี

1. โลกเป็นวัตถุอยู่แล้วโดยธรรมชาติ พัฒนาตามกฎการเคลื่อนที่ของสารไม่ได้อาศัย
วิญญานสัมบูรณ์แต่ประการใด

2. สสารเป็นความแท้จริงเชิงวัตถุวิสัย
ไม่ขึ้นอยู่กับจิต จิตเป็นผลของสสาร

จิตนิยมวิภาษวิธี

1. โลกเป็นอาการปรากฏของวิญญาน
2. จิตเหล่านั้นเป็นสิ่งแท้จริง โลกทาง
วัตถุขึ้นอยู่กับจิตสสารเกิดจากจิตหรือ

สสารนิยมวิภาษวิธีมีทัศนะเกี่ยวกับจิตสังคม จริยศาสตร์และการเมือง ตามลำดับดังนี้.–

1. ในเรื่องจิต สสารนิยมวิภาษวิธีถือว่า เมื่อจิตเกิดขึ้นแล้วจิตมนุษย์ก็สามารถปรับปรุงสถานการณ์ต่างๆในโลกด้วย ด้วยเหตุนี้เอง มนุษย์จึงไม่เป็นทาสของโชคชะตา การที่จิตรู้วัตถุคือการที่จิตได้รับการกระทบจากวัตถุและมีปฏิกิริยาตอบโต้กับวัตถุ จิตย่อมเปลี่ยนแปลงไปเพราะวัตถุ และวัตถุก็เปลี่ยนแปลงไปเพราะจิต การที่จิตรู้วัตถุนั้นก็ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัตถุเพราะผู้รู้คือ ผู้เปลี่ยนแปลงวัตถุที่รู้แล้ว กล่าวคือ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างของวัตถุนั่นเอง

2. ในเรื่องของสังคม สสารนิยมวิภาษวิธี ถือว่าบุคคลเป็นผู้นำทางไปสู่การพัฒนาสังคม สังคมเป็นหน่วยรวมของบุคคลการคิดและการกระทำของบุคคลจึงต้องเป็นไปเพื่อสังคม

3. ในทางจริยศาสตร์สสารนิยมวิภาษวิธี ถือว่า จริยธรรมเกิดจากสัมพันธภาพของมนุษย์ ความคิดทางจริยธรรมเป็นผลที่เกิดจากความคิดทางเศรษฐกิจ คือ เศรษฐกิจกำหนดจริยธรรม ถ้าเศรษฐกิจดีจริยธรรมก็ดีด้วยนี่เป็นทัศนะของ คาร์ล มาร์กซ์

4. ในทางการเมือง สสารนิยมวิภาษวิธี เป็นเครื่องมือหรืออาวุธทางปัญญาของชนชั้นกรรมาชีพ ในการปฏิบัติและการโค่นล้มสังคม นายทุนและสร้างสังคมใหม่ เป็นสังคมแบบสังคมนิยมอันจะนำไปสู่สังคมคอมมิวนิสต์ในที่สุด

อนึ่ง ก่อนจบเรื่องสสารนิยมวิภาษวิธีของ คาร์ล มาร์กซ์ ใคร่ขอวิจารณ์ทัศนะทางจริยศาสตร์ของ คาร์ล มาร์กซ์ เพื่อให้นักศึกษาได้เห็นความกระจ่างแจ้งเกี่ยวกับเรื่องนี้ดูบ้างดังนี้

1. การที่ คาร์ล มาร์กซ์ ถือว่าวัตถุเท่านั้นเป็นเครื่องแก้ปัญหาสังคมได้ถูกต้องเสมอไป นับว่าเป็นทัศนะที่มีดบอด เพราะในชีวิตจริงของมนุษย์นั้น มนุษย์ไม่ได้ต้องการวัตถุเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องการอย่างอื่น เช่น ความรัก ความเมตตา ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน มาเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิต

2. การที่ คาร์ล มาร์กซ์ ถือว่าเศรษฐกิจ เป็นเครื่องกำหนดจริยธรรม ถือถ้าเศรษฐกิจดีจริยธรรมก็ดีด้วย ข้อความนี้เมื่อพิจารณาดูในชีวิตที่แท้จริงแล้ว จะเห็นว่าคนที่มีเศรษฐกิจดีก็ยิ่งประกอบกรรมทำชั่วอยู่มาก ช้ำร้ายยังถือเอาเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการทำความชั่วช้าเลวทรามมีประการต่างๆ ดังที่เราได้เห็นแล้วในชีวิตจริง ๆ ดังนั้นความเห็นดังกล่าวจึงเป็นทัศนะที่ผิด

3. จริยธรรมที่แท้จริงในลัทธิคอมมิวนิสต์ คือความเสมอภาคแต่ในสังคมของคอมมิวนิสต์จริงแล้ว ความเสมอภาคก็ยังไม่ปรากฏเห็นแม้แต่เงา ดังนั้น จริยธรรมที่แท้จริงจึงไม่มี

อนึ่ง เพื่อความกระจ่างแจ้งในเรื่อง ปรัชญาสสารนิยมหรือวัตถุนิยมจะขออธิบายความหมายและลักษณะง่ายของปรัชญาสสารนิยม ทั้งในความหมายของปรัชญาตะวันออก

เช่น จารวาทความหมายของปรัชญาตะวันตก เช่น ปรัชญามาร์กซิส ซึ่งปรัชญาทั้งสองสาย มีความเห็นตรงกันเกี่ยวกับเรื่องสสารนิยม หรือวัตถุนิยม และสามัญชนโดยทั่วไป ก็มีความเห็น สอดคล้องต้องกันเพราะปรัชญาสสารนิยม มีลักษณะเป็นปรัชญาชาวบ้านซึ่งปรัชญา ดังกล่าว มนุษย์ทุกยุคทุกสมัย ต่างก็มุ่งแสวงหาเพื่อเป็นหลักของชีวิต

ความหมายและลักษณะของปรัชญาสสารนิยมตะวันออก (ปรัชญาจารวาท)

ความหมายของปรัชญาสสารนิยม คือปรัชญาที่มีความเชื่อว่าสสารหรือวัตถุเท่านั้น เป็นสิ่งที่แท้จริงเพียงสิ่งเดียว เพราะสามารถพิสูจน์ความมีอยู่ของสสารได้ด้วยประสาทสัมผัส สสารเป็นบ่อเกิดของสรรพสิ่งในโลก ปฐมเหตุของโลกของชีวิตคือสสาร โดยถือว่าชีวิตเกิดจาก การรวมตัวของสสารหรือธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ไฟ และลม แม้จิตก็เกิดจากการรวมตัวของสสาร เช่นเดียวกันนับว่าเป็นปรัชญาที่มีทัศนะตรงกับปรัชญาจิตนิยมดังกล่าวแล้วข้างต้น

3. อิทธิพลของปรัชญาสสารนิยมที่มีต่อการดำรงชีวิต

ปรัชญาสสารนิยม ถึงแม้ว่าจะได้รับการปฏิเสธจากนักจิตนิยมโดยสิ้นเชิง แต่ก็ได้รับความ นิยมจากมนุษย์สมัยใหม่เรื่อยมา จนถึงมนุษย์ยุคปัจจุบัน และยังมีอิทธิพลต่อการดำรง ชีวิตอีกด้วย

เพราะเราจะปฏิเสธความจริงที่เกี่ยวกับชีวิตของเราไม่ได้ว่า เราไม่ได้อาศัยปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค จริงอยู่สิ่งเหล่านี้ทั้งหมดล้วนแล้วแต่ เป็นสสารหรือวัตถุทั้งสิ้น

ดังนั้น จากแนวความคิดดังกล่าวนี้ ทำให้มนุษย์มองเห็นว่าปัจจัย 4 เหล่านี้ เป็น สิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอย่างขาดเสียมิได้ นอกจากนี้มนุษย์เรายังต้องการปัจจัยที่เป็น ส่วนเกินอีก เช่น เกียรตินิยม ชื่อเสียง ฐานะ ตำแหน่งทางสังคมอีกด้วย

มนุษย์มุ่งแสวงหาความมั่งคั่งทางโลกทำราวกับว่า ทรัพย์สินสมบัติเป็นยอดแห่งความดี ดังสำนวนไทยที่ว่า *มีเงินเขานับว่าน้อง มีทองเขานับว่าเป็นพี่ ถ้าเราไม่มีเงิน ไม่มีทอง จะมอง หน้าใครได้มีแต่จะอับอายเขาเท่านั้นเอง*

จากคำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ทรัพย์สินเงินทองมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตอยู่มาก น้อยทีเดียว

ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามความเป็นจริงในทัศนะของนักปรัชญาสสารนิยมแล้ว จะเห็นได้ว่ามนุษย์เราไม่ว่าในยุคหินหรือยุคปัจจุบัน ล้วนแล้วแต่มุ่งแสวงหาทรัพย์สินสมบัติ เครื่องอุปโภคบริโภคให้เพียงพอเพื่อตนเองจะได้อยู่ดี กินดี นอนดีและตายดีอีกด้วย ขอยก ตัวอย่าง ทัศนะของปรัชญาจารวาทซึ่งเป็นปรัชญาสสารนิยมขั้นรุนแรงมีทัศนะต่อการดำรงชีวิต

ดังนี้ “เมื่อมีชีวิตอยู่ก็ควรแสวงหาความสุขให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แม้จะต้องมีหนี้สิน ก็ไม่เป็นไร ความสุขทางประสาทสัมผัสเป็นจุดหมายสูงสุดของชีวิต การกิน การดื่ม การหาความสุขทางกามารมณ์เป็นยอดของความสุข ร่างกายที่เผาเป็นเถ้าถ่านแล้ว จะกลับมามีชีวิตอีกได้อย่างไร ค่านิยมต่าง ๆ เป็นเรื่องที่เกิดสร้างขึ้นมาเอง

บรรดาสิ่งที่มีค่าในชีวิตทั้งปวง ประชญาจารย์ถือว่า กามสุขเท่านั้นเป็นสิ่งที่มีความหมาย แม้กามสุขจะเจือด้วยทุกข์ ก็ยังเป็นที่น่าปรารถนาและยังเป็นสิ่งที่ต้องการของมนุษย์ตลอดไป เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าปรัชญาสารานิยม มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของเรา โดยแท้จริง ซึ่งสามารถวิเคราะห์ห่อออกมาได้ 2 ด้าน คือ

1. อิทธิพลของปรัชญาสารานิยมที่มีต่อการดำรงชีวิตในด้านดี

- 1.1 ทำให้มนุษย์ได้รับความสุข ความสบายจากการมีปัจจัย 4 เพื่อการดำรงชีวิต
- 1.2 ทำให้พัฒนาการทางสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว
- 1.3 ทำให้เกิดโรงงานอุตสาหกรรมตลอดจนถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ
- 1.4 ทำให้มนุษย์รู้จักใช้เครื่องจักรในการผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคนานาชนิด
- 1.5 ทำให้เกิดระบบต่าง ๆ ในสถาบัน
- 1.6 ทำให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ด้วยความหวังที่จะได้รับผลผลิตจากแรงงานที่ตนได้ใช้ไป
- 1.7 ทำให้มนุษย์มีประสบการณ์ทางวัตถุมากขึ้นอันเป็นพื้นฐานแห่งความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ
- 1.8 ทำให้เกิดวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต

2. อิทธิพลของปรัชญาสารานิยมที่มีต่อการดำรงชีวิตในด้านไม่ดี

- 2.1 ทำให้มนุษย์เกิดความแข่งแย้งเอาเปรียบกันในการแสวงหาปัจจัย 4 ในเมื่อวัตถุมิมีจำนวนจำกัด
- 2.2 ทำให้เกิดความขัดแย้งตลอดจนถึงการปฏิวัติสังคมในที่สุด
- 2.3 ทำให้เกิดอากาศเป็นพิษและสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ซึ่งเกิดจากเครื่องจักรและสิ่งปฏิกูล
- 2.4 ทำให้เกิดค่านิยมอันจอมปลอม โดยอาศัยวัตถุเป็นมาตรฐาน
- 2.5 ทำให้เกิดความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีวิต
- 2.6 ทำให้คนมองเห็นเงินเป็นพระเจ้าและมองไม่เห็นค่าของคน
- 2.7 ถ้าเราดำเนินชีวิตผูกพันอยู่กับวัตถุมากเกินไป จะทำให้ชีวิตเราไม่มีอิสรภาพ มีความหลงมกมายในชีวิต
- 2.8 ทำให้เกิดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่เพราะมีความโลภอยากได้วัตถุ

4. วิธีแก้ปัญหามาแบบสสารนิยม

นักปรัชญาสสารนิยมมีความเชื่อว่า สสารหรือวัตถุเท่านั้นสามารถแก้ปัญหาได้ สสารนิยมถือว่า สสารกำหนดจิตการแก้ปัญหาจึงต้องสร้างเงื่อนไขทางวัตถุขึ้นมา กำหนดจิตของมนุษย์ เช่น เราเป็นอาจารย์ตั้งเงื่อนไขไว้ว่าถ้านักศึกษาคนใดเรียนหนังสือเก่ง ก็ให้รางวัลแก่เขา การให้รางวัลนั้นเป็นแรงจูงใจให้นักศึกษาตั้งใจเรียน

นอกจากนี้ สสารนิยมยังมีความเชื่อว่า ปัจจัยภายนอกคือ สภาพแวดล้อมของคน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนทำดีหรือเลว ความยากจน การขาดการศึกษาการมีเพื่อนเลว สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนทำความผิดต่าง ๆ เช่น เป็นนักเลง เป็นโจร หรือขโมย เสพยาเสพติด

ดังนั้น การแก้ปัญหาจึงต้องแก้ที่ต้นเหตุ คือ ทำสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นจะดีไปเอง การหวังจะให้คนมีจิตใจที่ดีทั้ง ๆ ที่เขาต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เลวนั้น หวังได้ยาก ถ้าสภาพแวดล้อมเลว จิตใจของคนก็เลวถ้าสภาพแวดล้อมดีจิตใจของคนก็ดีไปด้วย

ความยากจนนั้นแก้ไขด้วยวิธีฝึกอบรมในวิชาชีพต่าง ๆ ตามความถนัดของบุคคล การขาดการศึกษาแก้ไขด้วยวิธีให้การศึกษา การอบรมการค้นคว้าและวิจัยการมีเพื่อนเลวแก้ไขด้วยวิธีสมาคมกับคนดี การติดยาเสพติดแก้ไขด้วยวิธีควบคุม ออกกฎหมายลงโทษ ผู้เสพยาเสพติด ฯลฯ

5. จุดมุ่งหมายของชีวิตในทัศนะของปรัชญาสสารนิยม

จุดมุ่งหมายของชีวิตในทัศนะของปรัชญาสสารนิยมพอสรุปได้ดังนี้

- 1) ต้องการมีความอุดมสมบูรณ์ทางเศรษฐกิจในชีวิต
- 2) ดำเนินชีวิตไปโดยอาศัยปัจจัย 4 เป็นเครื่องบำรุงบำเรอชีวิตให้มีความสุข
- 3) เมื่อเกิดมาแล้วควรแสวงหาความสุขให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
- 4) การกินดี อยู่ดี นอนดีและเสพสุขทางกามารมณ์เป็นจุดสุดยอดของชีวิต
- 5) ต้องการมีเกียรติยศ ชื่อเสียงและมีอำนาจ

ที่กล่าวมานี้ทั้งหมดเป็นส่วนหนึ่งแห่งจุดมุ่งหมายของชีวิตในทัศนะของปรัชญาสสารนิยม

6. บทสรุป

ปรัชญาสสารนิยมหรือวัตถุนิยมเป็นปรัชญาที่ยึดถือสสารหรือวัตถุว่าเป็นสิ่งมีอยู่อย่างแท้จริงเพราะสามารถพิสูจน์ความมีอยู่ได้ด้วยประสาทสัมผัส

ในเรื่องการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ปรัชญาสสารนิยมมีอิทธิพลมากเพราะสิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้อย่างเห็นชัดคือ สสารหรือวัตถุ เมื่อคนเรา

ได้รับสิ่งที่เราต้องการแล้วเราก็มีความพอใจ และความพอใจโดยคิดว่า สิ่งนั้นให้ความพึงพอใจ หรือความสุขใจแก่เรา

ด้วยเหตุนี้ เมื่อเราเกิดมาแล้วจำเป็นต้องแสวงหาปัจจัย 4 หรือสิ่งที่นอกเหนือจาก ปัจจัย 4 เพื่อนำมาบำรุงบำเรอชีวิตให้มีความสุขสบาย มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในสิ่งที่ตนมีตนได้ และมองเห็นวัตถุภายนอกว่าเป็นแก่นสารสำหรับชีวิตและการที่คนเราจะมีความสุข มีความเพลิดเพลินในสิ่งที่ตนมีตนได้นั้น ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการแสวงหาของบุคคล เรื่องนี้แหละเป็นเรื่องที่เราจะต้องนำมาขบคิดกันต่อไป